GENERALINĖS ADVOKATĖS CHRISTINE STIX-HACKL IŠVADA,

pateikta 2006 m. rugsėjo 12 d. [1]

I — Įžanga

1. Šioje byloje *Ufficio del Giudice di pace Monselice* (Italija) kreipėsi į Teisingumo Teismą dėl Direktyvos 2000/13/EB [2] 2, 3 ir 12 straipsnių išaiškinimo. Šiame prašyme iš esmės yra keliamas klausimas, kas pagal Bendrijos teisės nuostatas gali būti laikomas atsakingu už tai, kad fasuoto maisto produkto etiketėje nurodyta informacija, šiuo atveju žolelių likeryje esančio alkoholio koncentracija, neatitinka faktinio nustatyto dydžio. Atsižvelgiant į pagrindinės bylos faktines aplinkybes atsakomybė gali tekti, viena vertus, produkto gamintojui, kuris yra išimtinai atsakingas už gamybą ir pakavimą, ir, kita vertus, kitoje valstybėje narėje įsisteigusiam paprastam produkto platintojui.

II — Teisinis pagrindas

A — *Bendrijos teisė*

2. Dažnai ir daug taisyta Direktyva 79/112/EEB [3] siekiant aiškumo ir racionalumo [4] buvo kodifikuota ir panaikinta priimant Direktyvą 2000/13.

3. Direktyvos 2000/13 šeštoje konstatuojamojoje dalyje numatyta:

„Bet kokios ženklinimo taisyklės visų pirma turėtų būti kuriamos siekiant informuoti ir apsaugoti vartotoją."

1 — Originalo kalba: vokiečių.

2 — 2000 m. kovo 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl valstybių narių įstatymų, reglamentuojančių maisto produktų ženklinimą, pateikimą ir reklamavimą, derinimo (OL L 109, p. 29, toliau – Direktyva 2000/13).

3 — 1978 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyva dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su galutiniam vartotojui skirtų maisto produktų ženklinimu etiketėmis, pateikimu ir reklama, suderinimo (OL L 33, p. 1).

4 — Žr. Direktyvos 2000/13 pirmą konstatuojamąją dalį.

4. Direktyvos 2000/13 1 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Šioje direktyvoje kalbama apie galutiniam vartotojui pateiktinų maisto produktų ženklinimą ir kai kuriuos šių produktų pateikimo bei reklamavimo klausimus.“

Direktyvos 2000/13 1 straipsnio 3 dalyje pateikti sąvokų apibrėžimai. Pagal šiuos apibrėžimus [5] „fasuotas maisto produktas“ apibrėžiamas kaip „kiekvienas atskiras galutiniam vartotojui ir viešojo maitinimo įstaigoms pateikiamas prekinis vienetas, susidedantis iš maisto produkto ir pakuotės, į kurią jis buvo įdėtas prieš siūlant parduoti ir kuri apgaubia produktą visiškai arba tik iš dalies, bet visada taip, kad pakuotės turinio nebūtų galima pakeisti jos neatidarius arba nepakeitus.“

5. Direktyvos 2000/13 2 straipsnio 1 dalyje, be kita ko, numatyta:

„1. Ženklinimas ir ženklinimo būdai:

a) neturi iš esmės klaidinti pirkėjo, visų pirma dėl:

i) maisto produkto charakteristikų, ypač jo pobūdžio, tapatybės, savybių, sudėties, kiekio, tinkamumo vartoti trukmės, kilmės, pagaminimo būdo;

ii) maisto produktui priskirto poveikio arba savybių, kurių jis iš tikrųjų neturi;

iii) padarytos užuominos apie ypatingas maisto produkto charakteristikas, nors tokias charakteristikas turi visi panašūs maisto produktai;

b) <...>“

6. Direktyvos 2000/13 3 straipsnio 1 dalyje pateiktas informacijos, kurią būtina nurodyti ženklinant maisto produktus, baigtinis sąrašas. Pagal 7 punktą būtina nurodyti „Bendrijoje įsisteigusio gamintojo, pakuotojo arba

5 — 1 straipsnio 3 dalies b punktas.

pardavėjo pavardę arba verslo pavadinimą“ ir pagal 10 punktą – „daugiau kaip 1,2 tūrio proc. alkoholio turinčių gėrimų faktinę alkoholio koncentraciją“.

9. Direktyvos 87/250 3 straipsnio 1 dalyje, be kita ko, nurodyta:

„Nurodant alkoholio koncentraciją tūrio procentais leidžiami šie teigiami ir neigiami nuokrypiai, išreiškiami šiais absoliučiais dydžiais:

7. Direktyvos 2000/13 12 straipsnyje nustatyta:

a) toliau nenurodytiems gėrimams:

„Taisyklės dėl 22.04 ir 22.05 pozicijose klasifikuojamų produktų alkoholio koncentracijos nurodymo yra pateiktos konkrečiose tokiems produktams taikytinose Bendrijos nuostatose.

0,3 %

<...>“

Taisyklės dėl kitų gėrimų, turinčių daugiau kaip 1,2 tūrio proc. alkoholio, nustatomos 20 straipsnio 2 dalyje nurodyta tvarka.“

10. Direktyvos 2000/13 13 straipsnio 1 dalyje numatyta:

8. Direktyvos 2000/13 12 straipsnyje nurodytą alkoholio kiekį reglamentuoja Direktyvos 87/250/EEB [6] atskiros nuostatos.

„a) Jei maisto produktai yra fasuojami, 3 straipsnyje ir 4 straipsnio 2 dalyje numatyta informacija nurodoma ant pakuotės arba prie jos pritvirtintos etiketės.

6 — 1987 m. balandžio 15 d. Komisijos direktyva dėl alkoholio koncentracijos tūrio procentais nurodymo ženklinant galutiniam vartotojui parduoti skirtus alkoholinius gėrimus (OL L 113, p. 57).

b) Nepaisant a punkto nuostatos ir nepažeidžiant Bendrijos nuostatų dėl vardinių kiekių, jei fasuoti maisto produktai yra skirti:

— galutiniam vartotojui, tačiau jais prekiaujama dar ankstesniame etape (iki parduodant galutiniam vartotojui), į kurį neįeina pardavimas viešojo maitinimo įstaigoms,

— parduoti viešojo maitinimo įstaigoms, kur jie bus ruošiami, perdirbami, skirstomi į dalis ar pjaustomi,

informaciją, kurios reikalauja 3 straipsnio ir 4 straipsnio 2 dalies nuostatos, reikia nurodyti tik maisto produktų komerciniuose dokumentuose, jei galima garantuoti, kad šie dokumentai kartu su visa ženklinimo informacija bus pridėti prie maisto produktų, bus išsiųsti anksčiau arba tuo pačiu metu kaip ir siunta.

c) b punkte numatytu atveju 3 straipsnio 1 dalies 1, 5 ir 7 punktuose ir atitinkamais atvejais, nurodytais 10 straipsnyje, minėta informacija nurodoma ir ant išorinės pakuotės, kurioje maisto produktai pateikiami į rinką."

11. Be to, Direktyvos 2000/13 14 straipsnyje nustatyta:

„Jei maisto produktai galutiniam vartotojui arba viešojo maitinimo įstaigoms yra pateikiami parduoti nefasuoti arba jei jie vartotojo prašymu yra pakuojami pardavimo vietoje arba sufasuoti tiesioginiam pardavimui, valstybės narės priima išsamias taisykles, susijusias su 3 straipsnyje ir 4 straipsnio 2 dalyje minėtos informacijos nurodymo būdu.

Jos gali nuspręsti nereikalauti nurodyti visos arba tam tikros informacijos, jei pirkėjas ir taip pakankamai jos gauna."

12. Taip pat reikia atsižvelgti į Reglamento (EB) Nr. 178/2002 [7] nuostatas. Minėto reglamento trisdešimtoje konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Maisto produktų verslo operatorius gali sugalvoti geriausią maisto tiekimo sistemą

7 — 2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas, nustatantis maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus, įsteigiantis Europos maisto saugos tarnybą ir nustatantis su maisto saugos klausimais susijusias procedūras (OL L 31, p. 1, toliau – Reglamentas Nr. 178/2002).

ir užtikrinti, kad pagal ją tiekiamas maistas būtų saugus; taigi jai turėtų būtų numatyta pirminė teisinė atsakomybė užtikrinant maisto saugą. Nors šis principas yra taikomas kai kuriose valstybėse narėse ir maisto produktus reglamentuojančių įstatymų srityse, tačiau kitose srityse jis nėra toks atviras arba atsakomybę valstybės narės kompetentingos institucijos prisiima jas kontroliuodamos. Tokie neatitikimai gali sudaryti kliūtis prekybai ir iškreipti įvairių valstybių narių maisto verslo operatorių konkurenciją."

13. Reglamento Nr. 178/2002 3 straipsnio 3 punkte pateiktas toks apibrėžimas:

„Šiame reglamente: „maisto verslo operatorius" – tai fiziniai arba juridiniai asmenys, atsakingi už tai, kad jų kontroliuojamame maisto versle būtų garantuotai laikomasi maisto produktus reglamentuojančių įstatymų reikalavimų."

14. Reglamento Nr. 178/2002 17 straipsnyje „Įsipareigojimai" numatyta:

„1. Maisto ir pašarų verslo operatoriai visuose su jų kontroliuojamu verslu susijusiuose gamybos, perdirbimo ir paskirstymo etapuose užtikrina, kad maistas arba pašarai atitiktų su jų veikla susijusius maisto produktus reglamentuojančių įstatymų reikalavimus, ir tikrina, kad šių reikalavimų būtų laikomasi.

2. Valstybės narės užtikrina, kad maisto produktus reglamentuojantys įstatymai būtų vykdomi, ir kontroliuoja bei tikrina, kad maisto ir pašarų verslo operatoriai visuose gamybos, perdirbimo ir paskirstymo etapuose vykdytų atitinkamus maisto produktus reglamentuojančių įstatymų reikalavimus.

Tam tikslui, atsižvelgdamos į aplinkybes, jos remia valstybinės kontrolės sistemą ir kitas veiklos rūšis, įskaitant viešus pranešimus apie maisto ir pašarų saugą bei riziką, maisto ir pašarų saugumo priežiūrą bei kitokią veiklą, apimančią visus gamybos, perdirbimo ir paskirstymo etapus.

Be to, valstybės narės nustato taisykles, reglamentuojančias priemones ir baudas, taikytinas pažeidus maisto produktus reglamentuojančių įstatymų nuostatas. Numatytos priemonės turi būti veiksmingos, atitinkančios pažeidimo pavojingumą ir turinčios realaus poveikio pažeidėjui."

B — *Nacionalinė teisė*

15. 1992 m. sausio 27 d. Įstatyminis dekretas Nr. 109/92 dėl Direktyvų 89/395/EEB ir 89/396/EEB dėl maisto produktų ženklinimo, pateikimo ir reklamavimo perkėlimo į nacionalinę teisę [8] buvo pakeistas 2003 m. birželio 23 d. Įstatyminiu dekretu Nr. 181 dėl Direktyvos 2000/13/EB dėl įstatymų, reglamentuojančių maisto produktų ženklinimą, pateikimą ir reklamavimą, derinimo perkėlimo į nacionalinę teisę [9] (toliau – Įstatyminis dekretas Nr. 109/92).

16. Įstatyminio dekreto Nr. 109/92 12 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

„Nurodant alkoholio koncentraciją tūrio procentais leidžiami šie teigiami ir neigiami nuokrypiai, išreiškiami šiais absoliučiais dydžiais:

<...>

d) 0,3 % – gėrimams, kurie nepatenka tarp a, b ir c įtraukose nurodytų gėrimų."

17. Įstatyminio dekreto 18 straipsnio 3 dalyje numatyta:

„Pažeidus (12 straipsnio) nuostatas skiriama administracinė bauda nuo 600 iki 3 500 eurų."

III — Faktinės aplinkybės, pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

18. 2003 m. kovo 13 d. ULSS (*Unità Locale Socio Sanitaria*) Nr. 17 Azienda Autonoma Conselve-Este Monselice-Montagnana (toliau – *Azienda ULSS Nr. 17*) tarnautojai surašė protokolą dėl žolelių likerio pavadinimu „amaro alle erbe" penkių mėginių paėmimo iš ieškovei pagrindinėje byloje *Lidl Italia Srl* (toliau – *Lidl Italia*) priklausančios pardavimo vietos lentynų, adresu *Via Kolombo 33*, Monseličė. Etiketėje nurodyta, kad šis alkoholinis gėrimas gaminamas Vokietijoje, *Jürgen Weber GmbH* įmonėje.

19. Šie paimti mėginiai 2003 m. kovo 17 d. buvo pateikti analizei ARPAV (*Agenzia Regionale per la Prevenzione e Protezione Ambiente del Veneto*) Padujos provincijos skyriui. Atlikus analizę paaiškėjo, kad tikroji

8 — GURI priedas, Nr. 39, 1992 m. vasario 17 d.

9 — GURI, Nr. 167, 2003 m. liepos 21 d.

alkoholio koncentracija yra mažesnė nei 35 %, kurią gamintojas nurodo *Lidl Italia* platinamo žolelių likerio etiketėje. Nustatytas koncentracijos kiekis viršijo leidžiamą 0,3 % nuokrypį, taikomą šių rūšių gėrimams.

20. Kitos analizės, kurias nacionalinės sveikatos apsaugos institucijos pripažintoje laboratorijoje atliko *Lidl Italia*, parodė, kad alkoholio koncentracija atitinka nurodytąją ant žolelių likerio gamintojo etiketės. Tačiau galiausiai *Instituto Superiore di Sanità* atlikta ekspertizė patvirtino, kad alkoholio koncentracija, nors ir nedaug, bet yra mažesnė nei nurodytoji gamintojo etiketėje.

21. 2003 m. liepos 3 d., remdamasi tokiais analizės rezultatais, *Azienda ULSS Nr. 17* pateikė *Lidl Italia* kaltinimus dėl Įstatyminio dekreto Nr. 109/92 12 straipsnio 3 dalies d punkto pažeidimo. Pasibaigus administracinei procedūrai atsakovė pagrindinėje byloje *Comune di Arcole* (toliau – atsakovė) 2004 m. gruodžio 23 d. paskyrė *Lidl Italia* 3 115 eurų baudą.

22. Tokį sprendimą *Lidl Italia* apskundė, savo skundą pagrįsdama tuo, kad jai negali būti pareikštas kaltinimas dėl nurodyto pažeidimo, nes ji negamina ginčijamo produkto, o tik platina šį produktą savo pardavimo vietose.

23. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas *Giudice di pace di Monselice* mano, kad sprendimas priklauso nuo Direktyvos 2000/13 2, 3 ir 12 straipsnio aiškinimo. Remdamasis šiais pagrindais minėtas teismas nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir 2005 m. liepos 12 d. Nutartimi, kurią Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2005 m. rugpjūčio 12 d., pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

1. Ar 2000 m. kovo 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/13/EB dėl valstybių narių įstatymų, reglamentuojančių maisto produktų ženklinimą, pateikimą ir reklamavimą, derinimo, kalbant apie šios direktyvos 1 straipsnyje nurodytus fasuotus maisto produktus, turi būti aiškinama taip, kad joje, o ypač 2, 3 ir 12 straipsniuose, numatytos pareigos yra privalomos tik nurodytų maisto produktų gamintojui?

2. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą yra teigiamas, ar Direktyvos 2000/13/EB 2, 3 ir 12 straipsniai turi būti aiškinami taip, jog jie pašalina galimybę, kad valstybėje narėje įsisteigęs paprastas maisto produkto (kaip nurodyta Direktyvos 2000/13/EB 1 straipsnyje), kurį supakavo kitoje valstybėje narėje įsisteigęs gamintojas, platintojas būtų laikomas atsakingu už viešosios valdžios institucijų nurodytą pažeidimą, t. y. maisto produkto etiketėje gamintojo nurodytos vertės (šios bylos aplinkybėmis alkoholio koncentracijos) neatiti-

kimą ir todėl būtų nubaustas, net jei jis (paprastas platintojas) tiktai parduoda maisto produktą, kurį supakavo gamintojas?

IV — Dėl prejudicinių klausimų

A — *Išankstinės pastabos*

24. Pirmiausia reikia priminti, kad įgyvendinant teismų bendradarbiavimą nagrinėjant prejudicines bylas, nacionalinis teismas turi nustatyti ir įvertinti bylos faktines aplinkybes, o Teisingumo Teismo – pateikti nacionaliniam teismui aiškinimo nurodymus, reikalingus priimti sprendimą konkrečioje byloje.

25. Šioje byloje iš esmės reikia atsakyti į klausimą, kas yra atsakingas už fasuoto maisto produkto etiketėje nurodytos informacijos teisingumą pagal maisto produktų ženklinimą reglamentuojančius Bendrijos teisės aktus. Pirmasis prejudicinis klausimas iš esmės yra susijęs su gamintojo atsakomybe, o antrasis – su tokio maisto produkto paprasto platintojo atsakomybe. Kadangi atsakymas į antrąjį prejudicinį klausimą priklauso nuo atsakymo į pirmąjį, abu klausimai gali būti nagrinėjami kartu.

26. Priešingai nei mano Italijos vyriausybė, antrasis prejudicinis klausimas neturi būti nepriimtinas todėl, kad jis yra susijęs su valstybių narių baudžiamąja politika. Teisingumo Teismas netikrina, ar iš direktyvos kylančios pareigos turi būti priskirtos nacionalinės baudžiamosios teisės, ar administracinės teisės sričiai.

B — *Pagrindiniai šalių argumentai*

27. *Lidl Italia* mano, kad direktyvoje nustatytą informaciją, kurią būtina nurodyti etiketėje siekiant apsaugoti vartotoją, gali pateikti tik gamintojas. Akivaizdu, kad prekybininkas, kuris yra atsakingas tik už gaminio pardavimą, niekada negali žinoti informacijos, susijusios išimtinai su gamybos procesu. Atsakingu gali būti laikomas tik tas platintojas, kuris dalyvauja išankstiniame gaminių pakavimo procese. Tad direktyva, be abejonių, pašalina vadinamąją objektyvią platintojo atsakomybę.

28. Italijos vyriausybės nuomone, atsižvelgiant į teisėtų lūkesčių apsaugos bei sąžiningumo principus produkto platintojo atžvilgiu, tikimasi, kad šio produkto gamintojas laikysis esamų Bendrijos teisės suderintų taisyklių šioje srityje. Šis principas netaikomas tik tuomet, kai egzistuoja speciali teisės norma, pavyzdžiui, Reglamentas Nr. 178/2002.

29. Prancūzijos vyriausybės nuomone, valstybė narė turi teisę reikalauti, kad maisto produkto pardavėjas užtikrintų etiketėje pateikiamos informacijos teisingumą. Taip siekiama informuoti ir apsaugoti vartotoją, visų pirma tuomet, kai produkto gamintojo buveinė yra kitoje valstybėje narėje. Tačiau platintojo atsakomybė importo valstybėje neatleidžia valstybės, kurioje įsisteigęs gamintojas, nuo pareigos tikrinti, ar gamintojas tinkamai vykdo su teisingu ženklinimu susijusias pareigas. Kompetentingos valstybių narių institucijos šiuo klausimu gali teikti viena kitai administracinę pagalbą.

30. Ispanijos vyriausybė remiasi vartotojų apsauga ir pažymi, kad *a priori* negalima atmesti nė vieno pardavėjo, dalyvaujančio viename iš etapų, būtinų pateikti gaminį į prekių ir paslaugų rinką iki jis tampa prieinamas galutiniam vartotojui, atsakomybės. Nacionalinis teismas turėtų nustatyti, ar atitinkamos įmonės veika atitinka teisės pažeidimo sudėties sąlygas, ar jos veiksmai buvo neteisėti ir ar ji dėl jų kalta. Tačiau direktyvos aiškinimas neužkerta kelio bausti produkto platintoją nepaisant galimo sankcijų taikymo gamintojui, atsižvelgiant ir į tai, kad platintojas yra arčiau vartotojo.

31. Nyderlandų vyriausybė mano, kad, remiantis direktyvos tekstu ir tikslais esamos pareigos yra bendrai taikomos visiems pardavėjams, kurie platina fasuotus maisto produktus. Vartotojų apsaugos tikslais tai apima taip pat ir tuos asmenis, kurie ne patys klijuoja etiketes ant gaminio.

32. Komisija mano, kad direktyvoje nėra aiškios nuostatos, reglamentuojančios atsakomybę. Todėl pareigos dėl informacijos pateikimo etiketėje privalo laikytis arba tik alkoholinio gėrimo gamintojas, arba neapibrėžta atsakomybė tenka visiems, kurie dirba maisto produktų sektoriuje. Atsižvelgus į vartotojo apsaugą ir Reglamento Nr. 178/2002 17 straipsnio 1 dalį pirmenybę reikėtų teikti pastarajam aiškinimui.

33. Tačiau tokios pardavėjo atsakomybės būtina sąlyga yra galimybė patikrinti, ar faktinė alkoholio koncentracija atitinka nurodytąją etiketėje. Tai priklauso nacionalinio teismo kompetencijai. Be to, visiškai įmanoma, kad tam tikrais atvejais galimybę tai patikrinti taip pat turi ir produkto platintojas.

C — *Teisinis vertinimas*

34. Prejudiciniais klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, kas pagal Direktyvą 2000/13 yra atsakingas už fasuoto maisto produkto etiketėje pateikiamą informaciją ir kam tenka atsakomybė už netikslią informaciją.

35. Šiuo klausimu pirmiausia reikia pažymėti, kad Direktyva 2000/13 aiškiai nereglamentuoja atsakomybės už netikslią informaciją. Be to, reikia priminti, kad baudas už Direktyvos 2000/13 pareigų nesilaikymą turi numatyti nacionalinė teisė. Galiausiai reikia priminti nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką, pagal kurią „valstybės narės turi teisę pasirinkti sankcijas, tačiau privalo užtikrinti, kad už Bendrijos teisės pažeidimus būtų baudžiama tokiomis pačiomis materialinės ir proceso teisės nustatytomis sąlygomis, kurios taikomos panašaus pobūdžio ir sunkumo valstybės narės teisės pažeidimams ir kurios bet kuriuo atveju užtikrina sankcijos veiksmingumą, proporcingumą ir atgrasomąjį poveikį“ [10].

36. Tačiau atitinkamos pareigos subjekto nustatymas jau yra Bendrijos teisės dalykas. Vis dėlto reikia konstatuoti, kad Direktyvoje 2000/13 numatytų pareigų, o ypač pareigų pagal 2 ir 3 straipsnius, subjektai nenurodomi.

37. Tačiau atsižvelgus vien tik į tai, priešingai nei mano *Lidl Italia*, negalima daryti išvados, kad paprastas produkto platintojas jokiu būdu negali būti atsakingas už netikslią atitinkamą informaciją, nes bet kuriuo atveju negalima atmesti tokios atsakomybės. Kitaip tokius pačius argumentus galima būtų pateikti ir dėl visų kitų atsakingų asmenų atsakomybės, kurie taip pat nėra aiškiai nurodyti.

38. Tačiau neginčijama, kad atsakomybės už netikslią informaciją buvimas prisideda prie

10 — Šiuo klausimu žr. 2005 m. gegužės 3 d. Sprendimą *Berlusconi ir kt.* (C-387/02, C-391/02 ir C-403/02, Rink. p. I-3565, 65 punktas ir nurodyta teismo praktika).

Direktyvoje 2000/13 nustatytų tikslų efektyvumo.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas visai neseniai konstatavo, kad „asmenų, kurie gali būti atsakingi už mašinų atitiktį, skaičiaus didinimas neatitinka šios direktyvos struktūros ir būtent jos 7 straipsnio 3 dalies“ [12].

39. Taigi, siekiant nustatyti iš Direktyvos 2000/13 kylančių pareigų subjektus, direktyvos nuostatos turi būti aiškinamos remiantis jos prasme ir tikslais.

1. Išimtinė gamintojo atsakomybė?

43. Tačiau reikia atsižvelgti į tai, kad šiuo atveju nagrinėjamoje Direktyvoje 2000/13 nėra atitinkamos aiškios nuostatos. Anksčiau minėta Direktyvos 98/37 7 straipsnio 3 dalies struktūra turi būti vertinama ypač atsižvelgiant į tai, kad norma aiškiai numato priemones, taikytinas tiems, kurie tvirtina automobilių numerius arba išduoda deklaracijas.

40. Pirmiausia reikia išnagrinėti prielaidą dėl išimtinės fasuotų maisto produktų gamintojo atsakomybės.

41. Nepaisant to, kad Direktyvoje 2000/13 nėra atitinkamos nuostatos, šią prielaidą gali patvirtinti nuostatos kitose Bendrijos teisės srityse.

42. Atsižvelgiant į tai, galima būtų remtis Direktyvos 98/37/EB 8 straipsnio 1 dalimi [11].

44. Be to, reikia pažymėti, kad Direktyva 98/37 yra siekiama kitų reguliavimo tikslų, pagal kuriuos turi būti supaprastintos mašinų atitikties sertifikavimo galimybės, siekiant kuo labiau užtikrinti jų laisvą judėjimą vidaus rinkoje, o Direktyvos 2000/13 pagrindiniai tikslai pagal jos šeštą konstatuojamąją dalį yra „vartotojo informavimas ir apsauga“. Direktyvos 98/37 tikslas būtų pažeistas, jei ūkio subjektai, kurie į procesą įstoja po gamintojo, ypač importuotojai, kurie importuoja mašinas iš vienos valstybės narės į kitą,

11 — 1998 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su mašinomis, suderinimo (OL L 207, p. 1).

12 — 2005 m. rugsėjo 8 d. Sprendimas *Yonemoto* (C-40/04, Rink. p. I-7755, 44 punktas).

galėtų taip pat būti laikomi atsakingais už jų atitikimą, o asmenų daugeto atsakomybė prisidėtų prie vartotojų apsaugos, skatinant visus platinimo grandies dalyvius užtikrinti etiketėse nurodytos informacijos teisingumą ir išplėsti vartotojų veiklos galimybes.

45. Direktyvos 85/374/EEB [13] 1 straipsnis atsakomybę už gaminius su trūkumais iš esmės taip pat priskiria gamintojui, o pagal antrą konstatuojamąją dalį tik gamintojo atsakomybė be kaltės yra vienintelė galimybė tinkamai spręsti šią problemą, būdingą vis techniškesniam mūsų amžiui, pasižyminčiam teisingu šiuolaikinei technologinei gamybai būdingos rizikos paskirstymu.

46. Tačiau principinė gamintojo atsakomybė pagal Direktyvos 85/374 1 straipsnį netaikoma besąlygiškai. Iš esmės pagal ketvirtą ir penktą konstatuojamąsias dalis vartotojų apsauga reikalauja, kad visi gamybos procese dalyvaujantys gamintojai būtų atsakingi už savo tiekiamų gatavų gaminių, sudedamųjų dalių ar tiekiamų žaliavų trūkumus ir kad nukentėjęs asmuo iš bet kurio iš jų galėtų reikalauti visiškos nuostolių kompensacijos. Taip Direktyvos 85/374 3 straipsnio 2 dalyje, viena vertus, išplečiama gamintojo sąvoka nurodant, kad gamintoju laikomas kiekvienas verslu užsiimantis asmuo, importuojantis gaminį į Bendriją pardavimo, nuomos, lizingo ar kitokio platinimo tikslams. Kita vertus, pagal Direktyvos 85/374 3 straipsnio 3 dalį tiekėjui tenka subsidiari atsakomybė tais atvejais, kai gaminio gamintojo negalima nustatyti.

47. Be to, taip pat reikia pažymėti, kad Direktyva 85/374 paremta EB sutarties 100 straipsniu (po pakeitimo – EB sutarties 100 straipsnis, dabar – EB 94 straipsnis) ir dėl to yra bendrosios rinkos direktyva, bet ne direktyva pagal EB 153 straipsnį [14].

48. Todėl atsižvelgus į Direktyvos 2000/13 prasmę ir tikslus neįtikina argumentas, kad tik produkto gamintojas yra atsakingas už netikslią informaciją etiketėje. Ispanijos, Prancūzijos ir Nyderlandų vyriausybė, taip pat Komisija, mano nuomone, teisingai pabrėžė vartotojų apsaugos tikslą, numatytą Direktyvoje 2000/13. Remiantis nusistovėju-

13 — 1985 m. liepos 25 d. Tarybos direktyva dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių atsakomybę už gaminius su trūkumais, derinimo (OL L 210, p. 29).

14 — Šiuo klausimu žr. 2002 m. balandžio 25 d. Sprendimą *Komisija prieš Prancūziją* (C-52/00, Rink. p. I-3827, 14 punktas).

sia teisma praktika [15] aiškinant Bendrijos teisės nuostatas, reikia atsižvelgti ne tik į jų formuluotę, bet ir į prasmę bei tikslus, kurių siekiama atitinkama nuostata.

2. Kitų arba visų gamybos ir platinimo procese dalyvaujančių asmenų atsakomybė?

49. Kyla klausimas, kiek aktuali nuostata dėl kitų arba visų gamybos ir platinimo procese dalyvaujančių asmenų atsakomybės.

50. Visų gamybos ir platinimo procese dalyvaujančių asmenų atsakomybę numato, be kita ko, Direktyvos 2001/95/EB dėl bendros gaminių saugos [16] 6 straipsnio 1 dalis. Pagal šią nuostatą valstybės narės užtikrina, kad gamintojai ir platintojai šioje direktyvoje numatytų pareigų laikosi taip, kad į rinką išleisti gaminiai būtų saugūs. Tačiau šiuo atžvilgiu taip pat galima būtų prieštarauti, kad Direktyvoje 2000/13 nėra tokios nuostatos.

51. Kosmetikos gaminių ir maisto produktų ženklinimo srityje Teisingumo Teismas [17] sveikatos apsaugos tikslais jau pripažino, kad produkto gamintojas ar platintojas, kilus abejonėms, gali būti įpareigojami pateikti etiketėje nurodytų faktinių duomenų tikrumo įrodymą.

52. Be to, galimas tarpinis variantas tarp išimtinės gamintojo atsakomybės ir visų gamybos bei platinimo procese dalyvaujančių asmenų atsakomybės, pavyzdžiui, Direktyvos 2000/13 3 straipsnio 1 dalies 7 punkte numatytas alternatyvus sąrašas, pagal kurį ženklinant maisto produktus būtina nurodyti Bendrijoje įsisteigusio gamintojo, pakuotojo

15 — Be kita ko, žr. 1999 m. spalio 14 d. Sprendimą *Adidas* (C-223/98, Rink. p. I-7081, 23 punktas); 2000 m. gegužės 18 d. Sprendimą *KVS International* (C-301/98, Rink. p. I-3583, 21 punktas); 2000 m. rugsėjo 19 d. Sprendimą *Vokietija prieš Komisiją* (C-156/98, Rink. p. I-6857, 50 punktas); 2001 m. birželio 14 d. Sprendimą *Kvaerner* (C-191/99, Rink. p. I-4447, 30 punktas); 2002 m. gruodžio 10 d. Sprendimą *British American Tobacco (Investments) ir Imperial Tobacco* (C-491/01, Rink. p. I-11453, 203 punktas) ir 2003 m. lapkričio 13 d. Sprendimą *Granarolo* (C-294/01, Rink. p. I-13429, 34 punktas) bei atitinkamai nurodytą teismo praktiką.

16 — 2001 m. gruodžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl bendros gaminių saugos (OL L 11, 2002, p. 4).

17 — 1999 m. sausio 28 d. Sprendimas *Unilever* (C-77/97, Rink. p. I-431, 35 punktas) dėl kosmetikos gaminių ženklinimo. Taip pat žr. 2003 m. sausio 23 d. Sprendimą *Sterbenz ir Haug* (C-421/00, C-426/00 ir C-16/01, Rink. p. I-1065, 38 punktas) dėl maisto produktų ženklinimo ir 2004 m. liepos 15 d. Sprendimą *Douwe Egberts* (C-239/02, Rink. p. I-7007, 42 punktas).

ar (pasviruoju šriftu pažymėta mano) pardavėjo pavardę arba verslo pavadinimą ir adresą.

53. Reikia pastebėti, kad ankstesnė direktyva, t. y. Direktyva 79/112, buvo priimta siekiant informuoti ir apsaugoti galutinį maisto produktų vartotoją, ypač kiek tai susiję su šių prekių pobūdžiu, tapatybe, savybėmis, sudėtimi, kiekiu, tinkamumo vartoti trukme, kilme ir pagaminimo būdu arba šių prekių įsigijimu [18]. Tai reikšminga tiek, kiek Direktyvos 2000/13 pirmoje konstatuojamojoje dalyje numatyta, jog šia direktyva nesiekiama nustatyti visiškai naujų taisyklių, o tai reiškia, kad negalima pakeisti minėtų tikslų.

54. Direktyvos 2000/13 3 straipsnio 1 dalies 7 punktu vartotojams turėtų būti sudarytos sąlygos užmegzti kontaktą su asmenimis, atsakingais už maisto produktų gamybą ir pardavimą, kad vartotojas prireikus galėtų pateikti jiems savo teigiamus ar neigiamus atsiliepimus apie įsigytą prekę [19]. Tačiau šį tikslą galima pasiekti tik tuomet, jeigu galutinis vartotojas gali lengvai nustatyti minėtus asmenis.

55. Teisingumo Teismas šiuo klausimu byloje *Dega* konstatavo [20], kad gamintojas ir pakuotojas skiriasi nuo pardavėjo. Gamintojais iš esmės laikomi pastovūs ir lengvai nustatomi ūkio subjektai, o tai, kad jų buvimo vieta gali būti ir už Bendrijos ribų, nekelia jokių problemų. Tačiau pardavėjai paprastai yra mažesni ūkio subjektai, kuriuos sunkiau nustatyti, o ypač tuomet, kai jų buveinė yra už Bendrijos ribų. Dėl šios priežasties Bendrijos įstatymų leidėjas maisto produktų ženklinimo srityje ūkio subjektams nustatė skirtingus reikalavimus, kurie priklauso nuo to, ar tai susiję, viena vertus, su gamintoju ar pakuotoju ir, antra vertus, su pardavėju. Tiek, kiek tai yra susiję su gamintoju ir pakuotoju, pagal Direktyvos 2000/13 3 straipsnio 1 dalies 7 punktą etiketėje galima vienodai nurodyti Bendrijoje arba už Bendrijos ribų įsisteigusio gamintojo arba pakuotojo informaciją, o pardavėjo atžvilgiu etiketėje galima nurodyti informaciją apie pardavėją tik tuomet, jeigu jis yra įsisteigęs Bendrijoje.

56. Direktyvos 2000/13 16 straipsnio pagrindu pateiktas Komisijos argumentas taip pat patvirtina, kad ne tik produkto gamintojas

18 — Žr. 1988 m. liepos 14 d. Sprendimą *Smanor* (298/87, Rink. p. 4489, 30 punktas) ir 1997 m. rugsėjo 17 d. Sprendimą *Dega* (C-83/96, Rink. p. I-5001, 16 punktas).

19 — 18 išnašoje minėto sprendimo C-83/96 17 punktas dėl ankstesnės Direktyvos 79/112 3 straipsnio 1 dalies 6 punkto redakcijos, su nuoroda į Komisijos atsakymą į 1995 m. liepos 28 d. rašytinę užklausą Nr. E-2170/95 (OL C 340, p. 19).

20 — 18 išnašoje minėto sprendimo 18 ir 19 punktai.

yra atsakingas už nepakankamą ženklinimą: jeigu etiketėje galima pateikti informaciją kita nei gamintojo kalba, tai galima pagrįstai daryti išvadą, jog platintojas atlieka svarbų vaidmenį, siekiant užtikrinti ženklinimo taisykles, t. y. užtikrinant, kad galutinis vartotojas gaus visą reikalingą su parduodamu produktu susijusią informaciją jam lengvai suprantama kalba, nors reikia pripažinti, jog tai dar nepasako, ar jis gali būti atsakingas taip pat ir už atitinkamos informacijos turinio teisingumą.

57. Siekiant pagrįsti aiškinimą, kad ne tik gamintojas yra atsakingas už informacijos etiketėje turinio teisingumą, taip pat galima remtis ir Reglamentu Nr. 178/2002. Teisingumo Teismas kitoje byloje [21] jau konstatavo, kad šis reglamentas papildo Direktyvą 2002/46/EB [22], o konkrečiai kalbant, pats reglamentas yra bendroji norma. Tas pats galioja ir dėl Direktyvos 2000/13, atsižvelgus į tai, kad šia direktyva ir Reglamentu Nr. 178/2002 siekiama to paties tikslo, būtent vartotojo apsaugos maisto produktų srityje.

58. Remiantis Reglamento Nr. 178/2002 [23] 17 straipsnio 1 dalimi maisto ir pašarų verslo subjektai visuose su jų kontroliuojamu verslu susijusiuose gamybos, perdirbimo ir paskirstymo etapuose užtikrina, kad maistas arba pašarai atitiktų su jų veikla susijusius maisto produktus reglamentuojančių įstatymų reikalavimus, ir tikrina, ar šių reikalavimų laikomasi.

59. Šia prasme dėl vis didėjančių ir sudėtingų ryšių tarp gamintojų ir platintojų iš esmės turėtų būti taikoma bendra, o ne individuali atsakomybė [24].

21 — 2005 m. birželio 9 d. Sprendimas *HLH Warenvertriebs GmbH ir Orthica* (C-211/03, C-299/03, C-316/03–C-318/03, Rink. p. I-5141, 36 ir 38 punktai).

22 — 2002 m. birželio 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su maisto papildais, suderinimo (OL L 183, p. 51).

23 — Reglamento Nr. 178/2002 17 straipsnio 1 dalis pasitelkiama aiškinimui pagrįsti, tačiau *ratione temporis* netaikoma tiesiogiai šiuo atveju, nes pagal reglamento 65 straipsnį šis straipsnis įsigaliojo tik 2005 m. sausio 1 dieną.

24 — Šiuo klausimu žr. taip pat „Guidance on the implementation of articles 11, 12, 16, 17, 18, 19 and 20 of Regulation (EC) n° 178/2002 on general food law", *Conclusions of the Standing Comittee on the Food Chain and Animal Health*, I.3.2., Allocation of liabilty; dėmesį reikia atkreipti į tai, kad šis dokumentas neturi formalaus teisinio statuso ir bet kokio ginčo atveju aiškinimo kompetencija paprastai atiteks Teisingumo Teismui; tačiau tai neturi užkirsti kelio atsižvelgti į aiškinant pateiktus argumentus.

60. Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, galima daryti išvadą, kad Direktyvos 2000/13 2, 3 ir 12 straipsniai neturi būti aiškinami taip, jog juose numatytos pareigos yra privalomos tik fasuotų maisto produktų gamintojui. Atsakomybė gali tekti visiems asmenims, kurie dalyvauja gamybos ir platinimo procese.

3. Kitų asmenų, dalyvaujančių gamybos ir platinimo procese, atsakomybės sąlygos

61. Atsakomybės už maisto produktų etiketėje esančios informacijos teisingumą sąlyga yra tai, kad suinteresuotasis asmuo galėtų patikrinti, ar produkto etiketėje nurodyta informacija yra teisinga [25].

62. *Lidl Italia* šiuo klausimu teisingai nurodo, kad produkto platintojas paprastai neturi galimybės patikrinti produkto gamybos proceso [26].

63. Vis dėlto visiškai neatmetama galimybė, kad platintojas tam tikrais atvejais gali atlikti kontrolę. *Lidl Italia* neneigia to, nurodydama, jog atsakomybė galėtų tekti platintojui, dalyvaujančiam išankstiniame produkto pakavimo procese. Komisija šiuo klausimu nurodo, jog kai kurie platintojai (pavyzdžiui, didieji prekybos centrų tinklai) turi pakankamai galios, kad gamintojams maisto produktų gamybos srityje galėtų nustatyti taisykles arba kokybės standartus, kurių laikymasis būtų užtikrintas tyrimų programomis arba reguliaria kontrole. Kiti platintojai galbūt gali net tiesiogiai patikrinti informacijos etiketėje teisingumą [27].

64. Taigi iš esmės nacionalinis teismas turi patikrinti, ar nagrinėjamo alkoholinio gėrimo platintojas faktiškai gali patikrinti, ar informacija etiketėje atitinka faktinę alkoholio koncentraciją.

25 — Žr. išvadas dėl Reglamento Nr. 178/2002 17 straipsnio, esančias 24 išnašoje nurodyto dokumento I.2. punkte „Implications: under his/their control".

26 — Šiuo atveju neaišku, ar tai galioja taip pat ir prekėms su vadinamuoju „firmos ženklu", nes pagrindinėje byloje ginčijamas gaminys nebuvo siūlomas su platintojo „firmos ženklu".

27 — Pavyzdžiui, tam tikri didmenininkai superka didelius kiekius vyno ne buteliuose ir supilsto jį į butelius tik pardavimo metu.

V — Išvada

65. Remiantis išdėstytais argumentais, siūlau į prejudicinius klausimus atsakyti taip:

„2000 m. kovo 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2000/13/EB dėl valstybių narių įstatymų, reglamentuojančių maisto produktų ženklinimą, pateikimą ir reklamavimą, derinimo 2, 3 ir 12 straipsniai neturi būti aiškinami taip, kad juose numatytos pareigos yra privalomos tik fasuotų maisto produktų gamintojui. Atsakomybė gali tekti visiems asmenims, kurie dalyvauja gamybos ir platinimo procese, tačiau tik su sąlyga, kad šie asmenys faktiškai gali patikrinti informacijos maisto produkto etiketėje teisingumą. Nacionalinis teismas turi nustatyti atitinkamas faktines aplinkybes.“